شێرکۆ بێکەس ناوێکی زێڕینی کوردایەتی

هەڵۆ بەرزنجەیی ٢٠١٤/١/٥

هەڵبژاردن

من لەنێو هەموو کتێبخانەی شەودا

من یەک کتێبم هەڵبژارد

ئەمیش یاداشتی تەنیایی ئەستێرەیەکی غەریب بوو!

لەنێو هەموو گۆرانییەکانی چیادا، من یەک گۆرانیم هەڵبژارد ئەمیش گۆرانی ئازادیی داربەڕوویەکی شەهید بوو لەنێو هەموو خەونەکانی یادگاردا،من یەک خەونیانم هەڵبژارد ئەویش خەونی زەردوسووری منداڵی بوو بەڵام من خۆم نە ئەوینی خاک و خۆڵی کوردستانم هەڵبژارد و نە ئەوینی چاوی دایکم. . .

کەچی هەردووکیان لە گشت ئەوینێکی دیکەی دنیای گیانم رووناکتر و گەرمتر و گەورەتربوون! . . .

من ئەم کۆپلە شیعرەی مامۆستا شێرکۆ بێکەس، دەکەمە دەروازەیەک، بۆ چوونە نێو دنیای پەلکەزێڕینەئاسای شاعیرەوە، تاوەکو راگووزەرانەش بێت تێگەیشتنێکی فراوانمان بۆ چەمکی شیعر و جوانی ووشە و ئاوازی رستە و بنەمای بیرکردنەوەکان لا دروست بێت.

هەر لەم سەر سەکۆیەوە، هەوڵی ئەوە دەدەین وێنە شیعرییەکانی ئەم کەڵە شاعیرە،وەک فلیم بهێنییە بەرچاوی خۆمان. . تاوەکو بتوانین لە پێکهاتە و مانای شیعری نەتەوەخوازی شاعیر نزیک ببینەوە.

سەرەتا پێویستە ئاماژە بەو کەرەسانە بکەین،کە کۆشکی شیعری مامۆستا شێرکۆ پێکدێنن. بە باوەڕی من :

تراژیدیای پرسی کورد و کوردستان،وەک بوونێکی نەتەوەیی و جوگرافیایی و مێژوویی و فەرهەنگی. . ، ژیان و ئازادی،وەک پێشمەرگە و شەهید. . . ، بیرکردنەوە

و سەربەستی،وەک هەبوون و قەوارە. . . ، بەرپەرچدانەوەی ستەم،وەک خەبات و تێکۆشان. . . ، هاوار و بانگەوازلە بێدەنگیدا، وەک شاعیر و مرۆڤدۆست. . . ، جوڵە و بزاڤ لە وەستاندا،وەک گۆڕانخوازێک. . . ، هەوڵ بۆ پێشکەوتن،وەک کەسێ دژی پاشڤەڕۆیی و هەمیشە چاو لە ئاسۆی سەرکەوتن بڕیوە. . . ، وڵات و دوورە وڵاتی و ئازار و ژانی میللەتانی جیهان. لەتەک دیمەنی جوان و ژنی شۆخ و شەنگ و دار و بەرد و چیا و دەشتی نیشتمان،وەک عاشقە سروشت. . . هۆنراوەکانم هەڵبەستەکانم باوەڕن نائومێدی و خەم ئەنێژن ڕێی تاریکیی ژیان ئەبڕن بۆ ئازادیی،خوێن ئەڕێژن مەشخەڵی دەس جەنگاوەرن بەڵێنی ڕێی کۆڵ نەدانن لوولەی تفەنگی سەنگەرن سروودی دەم شەهیدانن هەموو ئەمانە بە گشتی ئەو کەرەسە سەرەکییانەن،کە تابلۆی شیعری شێرکۆ بێکەس پێکدێنن.

لە شیعری شێرکۆدا. . . زمانی دڵ و کامێرای چاو و بیرکردنەوەی مێشک و مەعریفەی عەقڵ ، یەک میکانیزم و دینەمۆ هەڵییان دەسوڕێنێ،ئەویش بیری کوردایەتییە. . . زەمینەی ئەم هزر و جیهانبینییە،ماکی لەدایکبوون و رسکانی بەشی هەرە زۆری بەرهەم و شاکارەکانی شاعیرە.

وەک شاعیرێ،شێرکۆ لە مەیدانی خۆیدا،سوارچاکێکی لێهاتوویی سەرکەوتوو بوو،چونکە دەسەڵاتێکی گەورەی بەسەر زمانی نەتەوەکەیدا دەشکا. هەر وەک چۆن مەلەوانێکی باشی دەریای زمان بوو،ئاوهاش راوچییەکی کارامەی راوی ووشە و پەیڤە پرشنگدارەکان بوو،بە ئاواتی رازاندنەوەی ملوانکەی مرواری بۆ ملی شیعر و نیشتمان.

مامۆستا شێرکۆ، شارەزایەکی پسپۆڕئاسای مێژووی نەتەوە و جوگرافیای نیشتمان و فەرهەنگی کوردەواری بوو. داگیرکەر و دوژمنناسێکی باش بوو. دەرد و ئازاری میللەتەکەی بە جوانی هەست پێدەکرد. بەهرە و سەلیقەی شاعیرانەی مەزن بوو،چاوی کامێرای زیت بوو. وورد وورد سەرنجی لە رووداو و پێشهاتەکان دەگرت و تێیان ڕادەما. ئەو رۆژەی لە سەهۆڵبەنداندا مەهاباد پاڵتۆکەی فڕێدا!

"مەهاباد" هەر هەموو برووسکەکانی لای خۆی

کۆکردبۆوە. هەر هەموو بارانەکان. هەر هەموو شینە شاهۆکان و هەر هەموو چراوگەکانی وڵات لە سلەیمانییەوە گردی یارە و دارتووەکەی "مەلیک مەحمود" و چەند قەسیدەی یاخی و چەند گوڵی باخی گشتیی گەشتبوونە ئەوێ لە هەولێرەوە،چەند

دیواری "قەڵا" و چەند بازی دەشتی "قەرەچوغ "و چەند دارهەرمێی "شەقلاوە" گەشتبوونە ئەویٚ.

لە کەرکووکەوە،چەند کلٚپە و،چەند کوٚلانی"رەحیم ئاوا" و چەند دار پرتەقاڵ بە هەناسەبڕکێوە گەشتبوونە ئەویٚ لە کوێیەوە چەند دار مازوویەکی "هەیبەت سوڵتان" و پێنج پەنجەی "حاجی" و دوو پشکوٚی دلٚدار و چاویلکەکەی "مەلای گەورە" گەشتبوونە ئەویٚ لە باکوورەوە مێزەرەکەی "شێخ سەعید" و پاڵتو شڕەکەی بەری و دوو قولانجیش لە پەتی قەنارەکەی گەشتبوونە چوارچرای ئەویٚ لە روٚژئاواشەوە لاوێک بە قاچێکی بڕراو و دارشەقێکەوە و دوو شیعری "جگەرخوێن" لە بنهەنگلٚدا گەشتبوونە ئەویٚ کاک شێرکوٚ هەست ناسک و بیری تیژ بوو،بە روٚحێکی تەڕ و روانگەیەکی گەشەوە نیگای جیهانی دەکرد. وێڕای هەموو ئەمانە،خوێندەوارێکی چالاک و بە ئاگای روٚشنبیریی نەتەوەکەی بوو. شیعر لای شێرکوٚ بێکەس، بە زمانی سادە و پاراو، دوور لە تەمومژی ئالوٚز و بە پێچوپەنا دارێژراوە و رستە و بەیتی بەهێز و ماناداری خولٚقاندووە. .

شیعر دوای هەژان و پەنگخواردنەوە لە تاڤگەی دەروون و قەلٚەمەکەیەوە هەلٚدەڕژایە سەر کاغەز و دەبنە گولٚەمێخەکی ملی کچان ،وەک چەک دەچنە شانی پێشمەرگە، چەشنی سروود قوتابیان دەیلێنەوە، دەشبنە کەرەسەی رەنگاورەنگ بوٚ تابلوٚی شێوەکاران و بەستە و مەقامی هونەرمەندان. ئینجا وەک بژێوی دەبنە خوٚراکی ژیان. گەر ئەرشیفی نیوسەدە ئامادەیی شیعری شێرکوٚ لە مێژووی ئەدەبی کوردیدا هەلٚبدەینەوە، دەبینین سات لە دوای سات و بەرهەم لە سەر بەرهەم، بەرەو هەلٚکشان چووە و لە هەنووکەشدا لە لووتکەی کەشکەلانی دواسنووری دوورایی ئەستێرە و هەسارەکانی دیکەی گەردوون دا، لە شەقەی بالٚدان و ناسرەون و ناسرەون و لە فڕین ناکەون. هیچ کایە و بوار و دیاردەیەک نەماوە ماموٚستا شێرکوٚ بە شیعر نەخشی دانەڕشتبێ. شاعیر پەنای بوٚ جوٚرەها دەرفەت و شێوازی شیعرنووسین بردووە تا هەست و نەست و هزری خوٚی تێدا جێگا بکاتەوە. شیعر، وەک شیعر، چیروٚکەشیعر، پەخشانەشیعر،داستانەشیعر،روٚمانەشیعر،پوٚستەرەشیعر و شیعری کاریکاتوٚریش. . .

شێرکوٚ بێکەس خاوەنی کورتین و درێژترین شیعرە و دیوانی مار و خاچ و روٚژمێری شاعیریٚ لە ٥٦١٢ رستەدا بەرجەستە بووە و بە یەک هەناسە لە بەرگی روٚمانەشیعرێکدا خەملٚیوە.

لە مەودا و پانتایی نزیکەی (٣٠) دیوانە شیعردا، زوٚر بەدەگمەن نەبیٚ دووبارەبوونەوەی ووشە و خوێنەوەی بابەت بەرچاو ناکەون. بەلٚکو بە پێچەوانەوە لە

تەک هەر بەرهەمێکدا داهێنانی نوێ،ئەزموونی تازە و رێچکەی هاوچەرخانە و دەنگ و رەنگی سەربەخۆیانەی پێشکەشی ئەدەبی نەتەوەکەی کردووە.

دەتوانین شێرکۆ بێکەس، بە شاعیری ژیان و وێنەگر و تۆماری ئازار و ژانەکان، بانگەوازی خواستی تاکی کورد ، داکۆکیکەری ئاماجە رەواکانی نەتەوەکەیی و تاکە مافخوراوەکانی دابنێین. ئەو رۆژەی لە سەهۆڵبەنداندا مەهاباد پاڵتوکەی فڕێدا!

"مەهاباد" هەر هەموو برووسکەکانی لای خۆی

کۆکردبۆوە. هەر هەموو بارانەکان. هەر هەموو شینە شاهۆکان و هەر هەموو چراوگەکانی وڵات لە سلەیمانییەوە گردی یارە و دارتووەکەی "مەلیک مەحمود" و چەند قەسیدەی یاخی و چەند گوڵی باخی گشتیی گەشتبوونە ئەوێ لە هەولێرەوە،چەند دیواری "قەڵا" و چەند بازی دەشتی "قەرەچوغ "و چەند دارهەرمێی "شەقلاوە" گەشتبوونە ئەوێ.

لە کەرکووکەوە،چەند کڵپە و،چەند کۆڵانی"رەحیم ئاوا" و چەند دار پرتەقاڵ بە هەناسەبڕکێوە گەشتبوونە ئەوێ لە کۆیەوە چەند دار مازوویەکی "هەیبەت سوڵتان" و پێنج پەنجەی "حاجی" و دوو پشکۆی دڵدار و چاویلکەکەی "مەلای گەورە" گەشتبوونە ئەوێ لە باکوورەوە مێزەرەکەی "شێخ سەعید" و پاڵتۆ شڕەکەی بەری و دوو قولانجیش لە پەتی قەنارەکەی گەشتبوونە چوارچرای ئەوێ لە رۆژئاواشەوە لاوێک بە قاچێکی بڕراو و دارشەقێکەوە و دوو شیعری "جگەرخوێن" لە بنهەنگڵدا گەشتبوونە ئەوێ

ئەم چەپکە خەسڵەت و تایبەتمەندییانە، بە تێکڕایان مەشخەڵی هەمیشە داگیرساو و هەردەم بڵێسەداری ژینگەی شیعر و شاعێرێتی مامۆستا شێرکۆ بوون. ئێمە دەزانین شیعر لای شێرکۆ،پێش ئەوەی گوڵ،جوانی،رووبار،ئاواز، ژن و لەزەت بێ ،شیعر نیشتمان و خاک و نەتەوە و ئازادی بووە .شیعر فەرهەنگی زمان و دەریای ووشە و تریفەی پەیڤ و شیلەی قسەکردن بووە.

ئاخر بەم لێوەشاوەییەوەی توانی لە نیو سەدەی رابووردوودا،تەلاری شیعری کوردی بە جوانترین و پڕبەهاترین و پڕشنگدارترین و پڕماناترین ووشە و رستە،هەڵچنێ و تابلۆ و پەیکەرێکیان لێ دروست بکات، بێ پێناس و پەساپۆرت ،رووی چوونە هەموو پێشەنگا و مۆزەخانە و رەفەی کتێبخانەکان و دڵی خوێنەرانی سەرتاسەری جیهانی هەبێت. شیعری شێرکۆ،چەند رەگێکی بەناخی زەویدا داکوتاوە و جۆرەها رەهەندی هزریی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی و شارستانێتی و ئیستاتیکێتی هەیە. شیعرەکانی بە تێکڕا ئاوێنەی باڵانومای واقیعی سەخت و ئاڵۆز و دژواری نەتەوە و خاکێک نمایش

دەکەن،کە داگیرکراوی و دابەشکراوی و ستەم و زۆرداری دیاردەی هەرە بەرچاوی گوزەرانێتی. هەر ڕووداوێ،بەسەرهاتێ،دیمەنێ،باسوخواستێ سەرنجی ڕاکێشابێ و هەستی جوڵاندبێ،دەمودەست لە چوارچێوەی شیعرێکی تەڕ و زیندوودا ئەفراندوویەتی. ڕەنگە بتوانم بە ئازایەتییەوە بڵێم، ڕوخسار و ناوەڕۆک لە شیعری شێرکۆدا لە بەشی هەرە زۆری بەرهەمەکانیدا هاوشانن. بەواتایەکی دیکە هیچیان نەبوونەتە قوربانی ئەوی دیکەیان. عەشقی ئەدەبی و پەیام لە شیعری شاعیردا،لەسەر بنەمای بیر نەخش بووە و هزریش بنچینەی مەحکەمی کۆشکی شیعرە. لێرەدا کوردایەتی هەوێنی پێناسەی زامی بە سفتوسۆی و خەون و هیوای نەتەوەیە.

ئەوەی بۆ خودایە و ئەوەی بۆ خاکە

ئەرخەوانێکی دووگیانی ژێر لمی "عەرعەر"یش ئەیوت:

منیان نەهێنا بۆ ئێرە لە ژێلەمۆی لم نەگیرام،لەبەرئەوەی ئایەتێکی موسڵمان بووم یان مریەمێکی دییان بووم یام مامزێکی سوننە بم،یاخود قومرییەکی شیعە لەبەر ئەوانە هیچیان نا. . .

تەنها و تەنها لەبەرئەوەی

ژنە درەختێکی کورد و مانگەشەوی

سەر شاخێکی کوردستان بووم!

لەبەرئەوە منیان هێنا

لەم ڕوانگەیەوە. . . چوونە ژوورەوە بۆ ژینگەی شیعری شێرکۆ بێکەس،ڕەنگە ئاسان بێ،لێ دەمانخاتە بەردەم ئەرکێکی گران لە ڕامان و لێکدانەوە ،کە دەرچوون لێی گەلەک زەحمەتە.

مامۆستا شێرکۆ. . . تا دوا تەمەنی مێشکی شیعر و پەیڤی لە کارنەکەوت،بەهرەی ووشکی نەکرد،زمانی ستایشی لە گۆ نەکەوت و چاوی بینینی کز نەبووو سەلیقەی شاعیرانەشی کوێر نەبۆوە. وەک ڕووبار،هەردەم خوڕە و هاژەی هاتووە،بە وێنەی بولبول بەردەوام جریواندوویەتی،چەشنی ئەستێرە و مانگ و خۆر بێ پشوودان لە هەڵهاتندا بووە. ئەم کاراکتەرەیشی وای کردووە،بە درێژایی ئەزموونی شاعیرێتی،لە کاروانی شیعر هەرگیز دوانەکەوێ.

شاکارە شیعرییەکانی { مردووی زیندوو،جارێکی تر سمکۆ ناگەڕێتەوە سەرخوانی مردن،من تینوێتیم بە گڕ دەشکێ، داستانی بەردە قارەمان، چیرۆکەشیعری داڵ، داستانی مامە یارە،قەسیدەی ژەهر، شانۆگەری کاوەی ئاسنگەر،ئاسک،بەیتی ئاگر،دەربەندی پەپوولە،مارو خاچ و رۆژمێری شاعیرێک و ئافات و من ئێستا کچێک نیشتمانمە و قەسیدەی مەرگ} و. . . چەندان شاکاری دیکە،گەواهی لەسەر توانا و بەهرە و ئامادەگی شاعیرانەی مامۆستا شێرکۆ لە رووبەری ئەدەبەکەمان دا دەسەلمێنن.

شاعیر لە چاوپێکەوتنێکدا دەڵێ:

"من خۆم بە کوردێکی نەتەوەیی پێشکەوتووخوازی دیموکرات دەزانم، من پێم وایە لە رێگەی کوردایەتییەوە مرۆڤایەتی ئەدۆزینەوە. . . بەلای منەوە لەم رۆژگارەدا خەباتی نەتەوەیی رزگاریخوازی گەلی کورد لە پێناوی سەربەخۆیی کوردستان و یەکگرتنەوەیدا، لە پێناوی پاراستنی بوونی کورد و زەحمەتکێشانی ئەم گەلەدا ئەرکێکە پێش لە هەموو مەسەلەیەکی ترەوە."

رەنگە ئەم دید و بۆچوونە لە زمانی شاعیر خۆیەوە بەس بێت،کەوا سەنگەری بیر و شیعر و خەبات و ئاوات و حەز و خولیای بەدیاری رەنگڕێژ بکات.

کاک شێرکۆ نزیکەی ٥٠ساڵ زیاترە هاوشانی رەوتی ئەدەبی کوردی،ئەسپی خۆی تاوداوە. لە مەودای کات و شوێنی پڕ لە هەوراز و نشێو و گۆڕان و پێشهاتی کتوپڕ و ناوەختدا،رەنگە کەلێن و کێماسی و کورتهێنانێک دروست بوو بن، کە جێی سەرنجی من و رەخنەی تۆ و نیگەرانی کەسێکی تر بێت. رەنگە ئەو سەنگەرەی من هەڵمبژاردووە، کاک شێرکۆ یەکێکی تەنیشت منی بۆ خۆی دیاری کردبێ،ئەو رەنگەی لای ئەو جوانە، بە دڵی تۆ نەبێ و حەز و ئارەزووەکانی کاک شێرکۆ هاوشێوەی ئەوی ترمان نەبووە.

لێ دەبێ هۆشیاربین لە هەڵسەنگاندن و نرخاندن و بڕیاردان داو لە یادمان بێت،شێرکۆ بێکەسیش ،وەک من و تۆ و ئەو، مرۆڤە و تاکی میللەتێکی دواکەوتووە و کەم و زۆر قوربانییەکی دیار و بەرچاوی سیاسەتی نەفرەی لێبووی حیزبایەتی سەقەت و ملشکاوی کوردییە.

هاوزەمان ئەوە بسەلمێنین،کە گشت لە گشتی ئەم راستییە تاڵانە و سەراپای پانۆڕامای ژیانی شاعیرانە و کەسیی مامۆستا شێرکۆیان لە بەهرەی شاعیرانە و باڵای شیعر و شاکاری بەرهەمەکانی دوانەخستووە و کەمناکاتەوە.

شێرکۆ بێکەس،کوڕی فایەق بێکەسی شاعیر و پەروەدەی سلێمانی و خەمخۆر و پەرۆشی هەموو کوردستان و ئاڵا بەدەست و سیمبۆڵی کوردایەتییە. ئاپۆڕەی تووڕە لە یەک کاتدا سەرم سەری کرماشانە و شان و ملم ،شان و ملی " قامیشلو "وە و لەیەککاتدا"ئامەد"سنگمەو "کەرکووک" دڵمە و "گەرمێن" قاچمە و "سلێمانی"یش چاوەکانمە "کوردایەتی" چراوگی هەمیشە رۆشنکەرەوەی رێگەی ژیان و کلاورۆژنەی تەماشاکردنی جیهانی بووە. هەر ئەم بنەما و مۆرکە هزریی و فەرهەنگییە، بێ چەند و چوون مۆری گەورەیی،سەرکەوتن، زیندوویی و بە جیهانیبوونە دەدات لە { ناو و باڵ و سەنگ و جوانی و رەهەند و مانا}ی شیعر و شاعیرێتی مامۆستا شێرکۆ.

بە ناچاری دەمەوێ جارێکی دیکە، پەنابەرمە بەر شیعرجاڕی مامۆستا و بۆ دەوڵەمەندکردنی بۆچوونەکان،کۆپلەیەک شیعری دیکە بۆ ئێوەی خۆشەویست راگوێزم. .

لە شاکارە شیعرێکدا بە ناوی (لە چلەی قەڵەمێکی کەڵدا)،کە بۆ مامۆستا" فەرەیدون عەلی ئەمین"ی هاوبیر و مامۆستا و خزمی وتووە،دەڵێ:

خوێندکارێکی پۆلی بەردەستی مامۆستا (فەرەیدون عەلی ئەمین) بووم ئەو لە گۆمی پیرۆزی کوردایەتی هەڵکێشام و یەکەمین وانەی عەشقی سەربەستی و سەربەخۆیی پێوتم و ئینجا بە بست بە بستی نەخشەی ئەم کوردستانە ئازیزەدا گەڕان و چیرۆکی رەگ و ریشەی خۆمی لە میدیاوە بۆ گێڕامەوە تا ئەگاتە سەر چریکە و هەڵمەتەکانی ئاوباریک و دەرسیم و سەقز و تا پەتەکەی ملی قازی و هەر ئەویش مەڵاشووی بە شیعری حاجی و بێکەس و گۆران هەڵدامەوە و دەرگای مێشکمی لەسەر هەتاوی ئازادی کردەوە. . .

جێی خۆیەتی سوپاس و ستایشی مامۆستا فەرەیدون بکەین،کە شێرکۆ بێکەسی وا گۆشت کرد،ئەو قوتابخانە هزرییەش ئاوەدانتر بێت،کە شاعیری تێدا پەروەردە بووە. هەزاران هەزار چەپکە گوڵی رەنگاورەنگیش بۆ سەر گڵکۆی مامۆستا شێرکۆ بێکەس،کەوا کوردایەتی کردە چراوگی رێی گەشتی شاعیرێتی و مەشخەڵی دەستی بەرەو ئاسۆ و رووناکی. . .

بەڵێ بەم پانۆڕاما خێرایەدا بۆمان دەردەکەوێ،کە مامۆستا شێرکۆ،بەم جیهانبینییە شیعرییە و رێچکە تایبەتە بە خۆیی و ئاوات و هیوای بەرزی لە ژیاندا،توانی مەرگی

دێوزمە ببەزێنێ و بۆ هەتا هەتایە بە نەمری و سەرکەشانە ناو و شیعر و یادگاری بمێنێ.

بە هیوام،وەک ئەمەکێک بەرانبەر وەسێتنامەکەی، بە بەستەی گۆرانی و لەرەی مۆسیقا و بەزمی هەڵپەرکێ و خەڵاتی بێکەسەوە،لە پارکی ئازادی و لە کوردستانێکی ئازاد و یەکسان دا،ساڵی ئاییندە ئاوپرژێنی رەوانی شاد و یادگارەکانی بکەینەوە.

سەرنج: ئەم بابەتە لە ژمارە یەکی گۆڤاری قەقنەس دا بڵاوکراوەتەوە.